

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА
СПОРТУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ВИЩА ШКОЛА
ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

Кафедра соціології та політології

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо підготовки і проведення семінарських занять з нормативної
навчальної дисципліни соціально-гуманітарного циклу
СОЦІОЛОГІЯ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Галузь знань: 0305 Економіка та підприємництво
                          0306 Менеджмент та адміністрування

Донецьк,
2013

Семінарське заняття

Семінарське заняття - форма навчального заняття, при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до котрих студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань (рефератів).

Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з однією академічною групою.

Перелік тем семінарських занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами реферати, їх виступи, активність у дискусії, уміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові оцінки за кожне семінарське заняття вносяться у відповідний журнал.

Отримані студентом оцінки за окремі семінарські заняття враховуються при виставленні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

План семінарських занять

Тема № 1. Соціологія як наука

Питання для обговорення:

1. Об'єкт і предмет соціології.
2. Структура та функції соціологічного знання.
3. Категорії та методи соціології.

Експрес-опитування:

1. Для чого потрібна соціологія?
2. Що дає знання соціології сучасній людині, зокрема менеджеру?
3. Що заважало розвитку соціології в нашій країні?
4. Чому зростає значення соціології сьогодні?
5. Що дає право називати соціологію наукою?
6. Чим відрізняється теоретична соціологія від емпіричної?
7. Назвіть відомі вам спеціальні соціологічні теорії. Яка з них ближче до вашої професії?
8. Яка з безлічі категорій соціології на ваш погляд головна і чому?

Теми рефератів, доповідей, фіксованих виступів

1. Для чого потрібна соціологія?
2. Функції соціолога і етика його діяльності.
3. Найбільші соціологічні центри світу.
4. Соціальні і соціологічні закони.
5. Соціологія і влада.
6. Основні функції соціології, головні сфери її застосування.
7. Моє бачення соціології як навчальної дисципліни.

Література:

1. Бауман З. Мислити соціологічно. - М., 1996. - Введення і гол. 12.

2. Волков Ю.Є. Базисні поняття і логіка соціологічної парадигми // Социс. - 1997. - № 1.
3. Ільїн В.В. Теоретичне і емпіричне в соціології: зміна парадигми // Социс. - 1996. - № 10.
4. Козлова О.М., Панферова В.В., Спасібенко С.Г. Соціологія у вузі: до проху про предмет і місце в системі суспільствознавчих дисциплін // Соціально-політичні науки. - 1991. - № 2.
5. Молевіч Є.Ф. До питання про структуру сучасного соціологічного знання // Социс. - 1997. - № 6.
6. Портянкін Б.А. Роздуми про мікро-і макросоціології // Социс. - 1992. - № 1.
7. Соціологія в Росії: Навчально-методичний посібник для вузів / Під ред. В.А. Ядова. - М.: Изд. Інституту соціології РАН, 1998.
8. Тощенко Ж.Т. Соціальне настрої - феномен сучасної соціології теорії та практики // Социс. - 1998. - № 1.
9. Фетисов В. Специфіка соціології як науки і навчальної дисципліни // Соціально-політичний журнал. - 1992. - № 9.
10. Ядов В.А. Сьогодення та майбутнє теоретичної соціології в Росії // Социс. - 1995. - № 11.

Тема № 2. Основні етапи розвитку соціологічної науки

Питання для обговорення:

1. Виникнення соціології як науки.
2. Позитивізм і антипозитивізм в соціології.
3. Ключові ідеї лідерів західно-європейської соціології ХІХ - початку ХХ століть (О. Конт, К Маркс, Г. Спенсер, Е. Дюркгейм, М. Вебер).
4. Розвиток соціології в США (тейлоризм і концепція «людських відносин», ієрархія потреб і біхевіоризм).
5. Розвиток соціологічної думки в Україні.

Експрес-опитування:

1. Назвіть основні передумови виникнення соціології.
2. Чому Огюста Конта називають родоначальником соціології?
3. Які основні етапи розвитку соціології?
4. Які особливості американської соціології?
5. Що ви знаєте про історію розвитку української соціологічної думки? Назвіть її найвизначніших представників.
6. У чому особливості сучасного етапу розвитку соціології?

Теми рефератів, доповідей, фіксованих виступів:

1. Соціальна доктрина О. Конта. Позитивізм.
2. Органічна теорія Г. Спенсера.
3. Теорія соціального реалізму Е. Дюркгейма.
4. «Розуміюча соціологія» М. Вебера. Антипозитивізм.
5. Соціологічна теорія марксизму.
6. Переваги і недоліки марксистської соціології.
7. Соціологічна думка в Україні кінця ХІХ - початку ХХ століть.

8. Соціологічні погляди П. Сорокіна.
9. Становлення радянської соціологічної науки в 1920-1930-і рр..
10. Особливості відродження та розвитку радянської соціології в 1960 - 1980-і рр..
11. Сучасна західна соціологія. Неопозитивізм.

Література:

1. Баразгова Е.С. Американська соціологія: традиції і сучасність. - Єкатеринбург - Бішкек, 1997. - Гол. VIII - IX.
2. Бурганова Л.А. Рання американська соціологія. - К.: Карпол, 1997.
3. Голосенко І.А. Питирим Сорокін: долі і праці. - Сиктивкар, 1991.
4. Зборівський Г.Е., Орлов Г.П. Введення в соціологію. - Єкатеринбург, 1992. - С.44-45.
5. Історія соціології: Навчальний посібник / О.М. Елсуков и др. - Мінськ, 1993.
6. Култигін В.П. Історія російської соціології. - М., 1994.
7. Немирівський В.Г. Сучасна соціологія і російські культурні традиції // Социс. - 1994. - № 2.
8. Новикова С.С. Історія розвитку соціології в Росії. - Москва - Воронеж, 1996.
9. Смелзер Н. Соціологія. - М., 1994.

Тема № 3. Методологія, методика і техніка соціологічних досліджень

Питання для обговорення:

1. Види соціологічного дослідження.
2. Програма соціологічного дослідження:
  - а) методологічна частина;
  - б) методична частина.
3. Робочий план дослідника.
4. Логічне завдання: розробка зразкової моделі анкети соціологічного дослідження.

Експрес-опитування:

1. Яка роль соціологічних досліджень у пізнанні суспільства?
2. Що являє собою соціологічне дослідження і які його можливості?
3. Що розуміється під методикою соціологічних досліджень?
4. Назвіть відомі вам етапи проведення соціологічного дослідження. З чого починається соціологічне дослідження?
5. Яка документація потрібна для проведення соціологічного дослідження?
6. Як підводяться підсумки соціологічного дослідження? Яка використовується документація?
7. Які основні якості повинні бути притаманні висновкам, пропозиціям і рекомендаціям, що становлять заключну частину дослідження?

Теми рефератів, доповідей, фіксованих виступів

:

1. Роль соціологічних досліджень у пізнанні суспільства.
2. Соціологічне дослідження та його можливості.
3. Показники класифікації соціологічних досліджень. Основні види дослідження.
4. Основні методи соціологічного дослідження. Їх характеристика.
5. Роль гіпотези в соціологічному дослідженні.
6. Характеристика основних методів огляду соціологічної інформації.
7. Програма соціологічного дослідження: для чого вона потрібна, коротка характеристика її розділів.
8. Документація, необхідна при проведенні соціологічного дослідження.
9. Анкета: принципи її складання, складові частини. Проект варіанту анкети на обрану тему.
10. Основні якості, властиві висновків, пропозицій та рекомендацій, складовим заключну частину дослідження.

Література:

1. Аванесов В.С. Композиція тестових завдань. - М., 1998.
2. Авер'янов Л.Я. Соціологія: мистецтво ставити запитання. Изд. 2-е. - М., 1998.
3. Американська соціологічна думка. Тексти / За ред. В.І. Добренькова. - М., 1994.
4. Барис В.В., Садибеков Д.Р. та ін початківцю соціологу (як правильно скласти програму дослідження). - М., 1991.
5. Белановський С.А. Методика та техніка фокусованого інтерв'ю: Навчально-методичний посібник. - М., 1993.
6. Біографічний метод в соціології: історія, методологія і практика. - М.: Інститут соціології РАН, 1994.
7. Гідденс Е. Соціологія. - М., 1999.
8. Губіна С.А. Автобіографія як метод самоаналізу і пізнання суспільства: Навчальний посібник. - М., 1996.
9. Гуров Ю.С. Методологія та методика соціологічних досліджень. Чебоксари, 1995.
10. Дев'ятко І.Ф. Методи соціологічного дослідження: Навчальний посібник Для вишів. - Єкатеринбург, 1998.
11. Математичні методи аналізу та інтерпретації соціологічних даних. - М., 1989.
12. Математичне моделювання соціальних процесів / За заг. ред. В.І. Добренькова і В.М. Матросова. - М., 1998.
13. Смелзер Н. Соціологія. М., 1994.
14. Соціологія: Словник-довідник. Т.4. Соціологічне дослідження: методи, методика, математика, статистика / Відп. Ред. Т.В. Осипов. - М.: Наука, 1991.
15. Толстова Ю.М. Аналіз соціологічних даних. - М., 1994.
16. Тощенко Ж.Т. Соціологія. - М., 1998.
17. Тюрін Ю.М., Макарова А.А. Аналіз даних на комп'ютері. - М.: Фінанси і статистика, 1995.

18. Фролов С.С. Соціологія. - М., 1996.
19. Ядов В.А. Соціологічні дослідження: методологія, програма, методи. Навчальний посібник. - Саратов: Видавництво Саратовського університета, 1995.

Тема № 4. Суспільство як цілісна система

Питання для обговорення:

1. Поняття суспільства як єдності різних підсистем. Основні теорії.
2. Опції суспільства як системи і його якісні характеристики.
3. Історичні типи, системи та особливості сучасних суспільств.

Експрес-опитування:

1. Що таке соціальна система?
2. Що, на ваш погляд, виступає базовою структурною одиницею соціальної системи?
3. Що таке суспільство? Чому людина не може існувати поза?
4. Які історичні типи суспільства ви знаєте?
5. Який, з точки зору соціолога, головний системний ознака сучасного українського суспільства?
6. Сформулюйте головні системні ознаки і підстави сучасного суспільства західного типу.
7. Яка сутність інформаційного суспільства? Коли воно з'являється?

Теми рефератів, доповідей, фіксованих виступів

1. О. Конт про три стадії еволюції суспільства.
2. Н. Бердяєв про сенс історії і прогресу.
3. Підхід К. Маркса до аналізу суспільних явищ.
4. Теорії походження суспільства.
5. Т. Парсонс про систему сучасних товариств.
6. Суспільство як суб'єкт соціального життя.
7. Суспільство як соціокультурна система.

Література:

1. Бородін Є.Т. Сучасна соціологія суспільства в контексті історії // Соціально-політичний журнал. - 1992. - № 1.
2. Волков Ю.Г., Мостова І.В. Соціологія. - М., 1998.
3. Зіммель Г. Екскурс по проблемі: як можливо суспільство? // Питання соціології. - 1993. - Т.2. - № 3.
4. Красильников В. Орієнтири майбутнього? Постіндустріальне суспільство і парадокси історії // Суспільні науки і сучасність. - 1993. - № 2.
5. Луман Н. Поняття суспільства // Проблеми теоретичної соціології. - СПб., 1994.
6. Луман Н. Тавтологія і парадокс в самоописах сучасного суспільства // Соціологос. - М., 1991.
7. Моїсєєв Н.Н. Інформаційне суспільство: можливості та реальність // Політичні дослідження. - 1993. - № 3.
8. Парсонс Т. Поняття суспільства: компоненти та їх взаємини // РЖ «Соціологія». - 1993. - № 3-4.

9. Парсонс Т. Система сучасних суспільств. - М.: Аспект-Пресс, 1997.
10. Спасібенко С.Г. Суспільство як суб'єкт соціального життя // Соціально-політичний журнал. - 1995. - № 1.
11. Сорокін П.А. Людина і суспільство в умовах лиха // Питання соціології. - 1993. - № 3.
12. Сорокін П.А. Людина. Цивілізація. Товариство. - М., 1992.
13. Туров І.С. Суспільство як соціальна система // Соціально-політичний журнал. - 1994. - № 7-8.
14. Людина і суспільство: основи сучасної цивілізації: Хрестоматія. - М., 1992.
15. Шилз Е. Суспільство і суспільства: Макросоціологічний підхід // Американська соціологія. - М., 1972.

Тема № 5. Соціальна структура суспільства. Соціальна стратифікація.

Питання для обговорення:

1. Соціальні спільноти та групи: поняття, різновиди та характерні риси.
2. Соціальна структура суспільства.
3. Соціальна стратифікація і соціальна мобільність. Бідність і нерівність.

Експрес-опитування:

1. Що таке соціальна спільність? Які спільноти вам відомі?
2. Які типи соціальних груп існують в суспільстві?
3. Які концепції соціальної структури суспільства ви знаєте?
4. Що являє собою суспільний клас? Які причини розшарування суспільства на класи (основні і неосновні), соціальні верстви?
5. Яке визначення класів дав В.І. Ленін? Наскільки воно, на ваш погляд, правильне і повне?
6. Чи можна бюрократію в СРСР характеризувати як клас?
7. Як впливають на соціальну структуру суспільства різноманіття форм власності - і ринкові відносини?
9. Які моделі стратифікації, типи стратифікаційних систем вам відомі?
10. Яке місце і роль інтелігенції в суспільстві? Кого можна вважати справжнім інтелігентом?

Теми рефератів, доповідей, фіксованих виступів

1. Соціологічний аналіз соціальних процесів у суспільстві (соціальна мобільність, інтеграція і диференціація).
2. Соціальна 1. Соціальна структура суспільства та її основні елементи.
3. Концепція соціальної стратифікації П. Сорокіна.
4. Сучасні форми соціальної нерівності.
5. Чи може нерівність бути справедливою?
6. Соціальна стратифікація як модель соціальної нерівності.
7. Стратифікаційні теорії в Росії (П. Сорокін) і в зарубіжній соціології.
8. Соціальний статус чоловіків і жінок.

9. «Нові українці»: соціально-психологічний портрет.
10. Соціальний престиж.
11. Соціальний статус безробітного в Україні і країнах розвиненого капіталізму.
12. Типи стратифікаційних систем.
13. Маргінали в соціальній структурі українського суспільства.
14. Забезпечення прав і свобод біженців та переселенців як соціальна проблема. структура українського суспільства і тенденції її розвитку.

Література:

1. Айзенштадт С.Н. Конспект великих революцій: Культура, соціальна структура, історія і людська діяльність // РЖ «Соціологія». -1993. - № 3-4.
2. Андреев А.А. Класи як суб'єкт соціального розвитку // Соціально-політичний журнал. - 1993. - № 8.
3. Барбер Б. Структура соціальної стратифікації і тенденції соціальної мобільності // Американська соціологія. - М., 1972.
4. Білих Е.Л., Веркеенко Г.П. Соціальна структура і соціальні процеси в сучасному суспільстві. - М., 1993.
5. Блау П.М. Різні точки зору на соціальну структуру і їх загальний знаменник // Американська соціологічна думка: Тексти. - М., 1994.
6. Бурдье П. Соціальне простір і генезис «класів» // Питання соціології. - 1992. - № 1.
7. Вебер М. Основні поняття стратифікації // Социс. - 1994. - № 5.
8. Воронкова В.М., Фомін Е.А. Типологічні критерії бідності // Со-цис. - 1995. - № 2.
9. Гордон Л.А. Чотири роду бідності в сучасній Росії // Соціологічний журнал. - 1995. - № 2.
10. Іонін Л.Г. Культура і соціальна структура // Социс. - 1996. - № 3.
11. Мертон Р.К. Соціальна теорія і соціальна структура // Социс. - 1992. - № 2.
12. Мостова І.В. Соціальне розшарування: символічний світ. - М., 1996.
13. Радаєв В. Основні напрями стратифікаційних теорій // Російський економічний журнал. - 1995. - № 1.
14. Радаєв В.В., Шкаратан О.І. Соціальна стратифікація: Навчальний посібник. - М: Наука, 1995.
15. Ривкіна Р.В. Радянська соціологія і теорія соціальної стратифікації. - М., 1992.
16. Смелзер Н. Нерівність, стратифікація і клас // Соціологія. - М., 1994.
17. Сорокін П.А. Соціальна стратифікація і мобільність // Людина. Цивілізація. Товариство. - М., 1992.
18. Соціальна структура і соціальна стратифікація. - М., 1992.
19. Сичова В.С. Визначення та оцінка бідності: історія питання // Социс. - 1996. - № 3.
20. Ядов В.А. Соціально-структурні спільності як суб'єкти життєдіяльності // Социс. - 1989 - № 6.

Тема №6. Особистість як суб'єкт і об'єкт соціального розвитку

Питання для обговорення:

1. Особистість: поняття, структура, основні елементи і типологія.
2. Соціальний статус та соціальні ролі особистості.
3. Соціалізація особистості та її форми.
4. Взаємовідносини особистості і суспільства. Соціальні норми і проблеми відхиляється.

Експрес-опитування:

1. У чому, на ваш погляд, відмінність понять «людина», «індивід», «особистість»?
2. Які основні соціологічні теорії особистості ви знаєте?
3. Що таке соціальний тип особистості? Які соціальні типи особистості вам відомі?
4. Які основні функції особистості?
5. У чому основні причини рольової напруги і рольового конфлікту? Чим відрізняються ці поняття?
6. Чим, по З. Фрейду, визначається внутрішній конфлікт особистості? Чи існують засоби його подолання?
7. Який механізм впливу суспільства на особистість і особистості на суспільство?
8. Що відіграє провідну роль у процесі соціалізації?
9. Відхилення і девіантна поведінка - це однакові поняття чи різні?
10. Які соціальні норми ви знаєте?
11. Які засоби боротьби з девіантною поведінкою виробило суспільство? Які з них, на ваш погляд, найбільш ефективні?

Теми рефератів, доповідей фіксованих виступів

1. Поняття особистості в соціології та психології.
2. Особистість і соціальні ролі.
3. Як людина стає особистістю?
4. Що таке соціальна зрілість?
5. Ціннісні орієнтації і соціальні установки: досвід соціальних досліджень.
6. Внутрішні і зовнішні регулятори соціальної поведінки людини.
7. Шляхи та засоби гармонізації інтересів особистості і суспільства.
8. Проблеми соціалізації особистості в сучасному суспільстві.
9. Сенси життя як проблема соціології особистості.
10. Соціологія девіантної поведінки як соціальна проблема.
11. Девіантна поведінка особистості: показники, стан, основні причини.
12. Види девіантної поведінки, характерні для сучасної російської ситуації.
13. Формування особистості в сім'ї.
14. Юність і проблеми самовизначення.
15. Ціннісні орієнтації студентів.
16. Проблеми самореалізації особистості студента в сучасних умовах.

Література:

1. Акчурин І.А. Типологія та ідентифікація особистості // Питання філософії. - 1994. - № 5.
2. Белік А.А. Людина: Раб або господар своєї долі? // РЖ «Філософія». - 1991. - № 3.
3. Берн Е. Ігри, в які грають люди. Люди, які грають в ігри. - М., 1994.
4. Владимиров Н.П. Особистість у двох вимірах // Соціально-політичний журнал. - 1994. - № 11-12.
5. Волков Ю.Г., Мостова І.В. Соціологія. - М., 1998.
6. Волков Ю.Г., Полікарпов В.С. Інтегральна природа людини: естественно-науковий і гуманітарний аспекти. - Ростов-на-Дону, 1994.
7. Волков Ю.Г., Полікарпов В.С. Людина як космопланетарними феномен. - Ростов-на-Дону, 1993.
8. Волков Ю.Г. Особистість і гуманізм (Соціологічний аспект). - Челябінськ, 1995.
9. Гишинский Я.М. Соціологія девіантної поведінки // Социс. - 1991. - № 4.
10. Гуревич П. Особистість як мікрокосм // Суспільні науки і сучасність. - 1993. - № 6.
11. Здравомислов А.Г. Потреби, інтереси, цінності. - М., 1986.
12. Зельковскій В. Єдність особистості та проблема перевтілення // Чоловік. - 1993. - № 4.
13. Іванов В.М. Девіантна поведінка: причини і масштаби // Соціально-політичний журнал. - 1995. - № 2.
14. Кlemente Д.С. Людина в системі соціально-політичних відносин // Соціально-політичний журнал. - 1993. - № 2.
15. Коган Л.М. Людина та її доля. - М., 1988.
16. Комарова Е.І. Особистість як суб'єкт і об'єкт соціального розвитку // Соціально-політичний журнал. - 1992. - № 4-5.
17. Кравченко А.І. Соціологія: Задачник для студентів вузів. - М.: Academia, 1997. - Глави 2,3,4,5,6.
18. Лабезнікова А.Ю. Діяльність в житті людини і суспільства // Соціально-політичний журнал. - 1994. - № 7-8, 9-10.
19. Леонтьєв А.Н. Потреби, мотиви і емоції. - М., 1971.
20. Леонтьєв А.Н. Діяльність. Свідомість. Особистість. - М., 1975.
21. Мертон Р.К. Соціальна структура і аномія // Социс. - 1992. - № 3-4.
22. Мід Дж. інтерналізованих інші і самість // Американська соціологія: Тексти. - М., 1994.
23. Моделі людини в сучасній зарубіжній соціології. - М., 1985.
24. Мосс М. Товариство. Обмін. Особистість: Праці з соціальної антропології / Пер. з фр. - М., 1996.
25. Пухлик В.А. Людина і суспільство. - М., 1990.
26. Рісмен Д. Деякі типи характеру і суспільство // Социс. - 1993. - № 5.
27. Рукавишников В.О. Соціологія перехідного періоду // Социс. - 1994. - № 6-8.

28. Тейлор Ч. Витоки особистості: Формування модерної ідентичності // РЖ «Філософія». - 1993. - № 3-4.
29. Феофанов К.А. Соціальна аномія: огляд підходів американської соціології // Социс. - 1992. - № 5.
30. Франк С.Я. Сенс життя // Питання філософії. - 1992. - № 5.
31. Франкл В. Людина в пошуках сенсу. - М., 1990.
32. Фромм Е. Мати чи бути? - М., 1990.
33. Фромм Е. Втеча від свободи. - М., 1990.
34. Фромм Е. Душа людини. - М., 1992.
35. Хол К.С., Ліндсей Г. Теорії особистості. - М., 1997.

Тема №7. Соціальні конфлікти: генезис і механізм їх регулювання

Питання для обговорення:

1. Поняття, структура і причини соціальних конфліктів.
2. Типи соціальних конфліктів та їх функції. Масові дії.
3. Види і форми протікання соціальних конфліктів у сучасній Україні.

Експрес-опитування:

1. Що таке конфліктологія?
2. Які стадії конфлікту ви знаєте?
3. Назвіть основні структурні елементи конфлікту.
4. Як можна класифікувати конфлікти?
5. Які соціологічні концепції соціальних конфліктів ви знаєте?

Теми рефератів, доповідей, фіксованих виступів

1. Природа соціальних конфліктів.
2. Роль конфліктів у функціонуванні соціальної системи, можливість їх подолання і прогнозування.
3. Класифікація соціальних конфліктів.
4. Прогнозування виникнення конфліктної ситуації.
5. Види і форми протікання конфліктних ситуацій у сучасній Україні
6. Конфліктні ситуації в студентському середовищі.
7. Соціологічні теорії конфліктів і їх регулювання..

Література:

1. Авксентьев В.А. Етнічні конфлікти: історія і типологія // Социс. - 1996. - № 12.
2. Дарендорф Р. Елементи теорії соціального конфлікту // Социс. - 1994. - № 5.
3. Дмитрієв А.В., Кудрявцев В.М., Кудрявцев С.В. Введення в загальну теорію конфліктів. - М., 1993.
4. Зайцев А.К. Трудовий конфлікт. - Калуга, 1991.
5. Запрудський Ю.Г. Соціальний конфлікт: політологічний аналіз. - Ростов-на-Дону, 1992.
6. Здравомислов А.Г. Соціологія конфлікту. - М., 1996.
7. Здравомислов А.Г. Фундаментальні проблеми соціології конфлікту в динаміці масової свідомості // Социс. - 1993. - № 8.

8. Іванов В.М. Конфліктологія: проблеми становлення та розвитку // Соціально-політичний журнал. - 1994. - № 7-8.
9. Краснов Б.І. Конфлікти в суспільстві // Соціально-політичний журнал. - 1992. - № 6-7.
10. Найдьонова Л.І. Соціологічні теорії конфліктів і їх дозволу // Соціально-політичний журнал. - 1994. - № 1-2.
11. Преториус Р. Теорія конфлікту // Поліс. - 1991. - № 5.
13. Фролов С.В. Соціологія: співробітництво та конфлікти. - М., 1997.
14. Шаленко В.М. Конфлікти в трудових колективах. - М., 1992.

Тема №8. Соціологія управління

Питання для обговорення:

1. Походження, сутність і структура управління.
2. Категорії, функції, закони і принципи управління.
3. Соціальна організація.

Експрес-опитування:

1. Що є об'єктом управління?
2. Що є суб'єктом управління?
3. Хто визначає цілі та напрямки розвитку суспільства, управління?
4. Як ви розумієте тоталітаризм, авторитаризм і демократію в організації управління?
5. Що таке лібералізм в управлінні? Назвіть його найбільш відомих теоретиків.
6. У чому суть соціальної концепції управління?
7. У чому сенс менеджменту?
8. Як виникла загальна теорія управління? Яка роль А.А. Богданова в її створенні?
9. Які особливості українського суспільства як системи управління? Проаналізуйте їх.
10. У чому відмінність державного управління від форм суспільного управління (самоврядування) і менеджменту?
11. Які основні критерії ефективності керівництва колективом?

Теми рефератів, доповідей, фіксованих виступів

1. Цілі, ієрархія і управління в організаціях.
2. Роль управлінських інновацій у подоланні соціальних криз.
3. Смісловий зміст концепції соціального управління виробництвом.
4. Основи теорії соціального управління.
5. Методи організації виробництва: японський і американський підходи.
6. Якість управління - важливий фактор економічної безпеки.
7. Управління в умовах кризи економіки.
8. Організація управління в надзвичайних ситуаціях.
9. Проблема якості соціального управління для українського суспільства.
10. Технологія та ефективність соціального управління.
11. Нове мислення в управлінні.
12. Праця та управління у сучасному світі.
13. Маркетинговий підхід до управління.

14. Основи наукового управління соціально-економічними процесами.

Література:

1. Афанасьєв В.Г. Людина і керування суспільством. - М., 1997.
2. Вебер М. Вибрані твори. - М., 1990.
3. Гвішиані Д.М. Організація і управління. - М., 1972.
4. Зайцев А.К. Впровадження соціальних технологій в практику управління // Соціальний розвиток підприємства і робота з кадрами. - М., 1989.
5. Іванов В.М. Соціальні технології в сучасному світі. - М., 1996.
6. Витоки російського менеджменту. - М., 1997.
7. Катанзаро Р. Мафія // Социс. - 1989. - № 3.
8. Кравченко А.І. Соціологія праці в ХХ столітті. Історико-критичний нарис. - М., 1987.
9. Макаров С.Ф. Менеджер за роботою. - М., 1989.
10. Марков М. Технологія та ефективність соціального управління. - М., 1983.
11. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоурі Ф. Основи менеджменту. - М., 1992.
12. Загальна теорія управління. Курс лекцій. - М., 1994.
13. Пітер Л. Дж. Принцип Пітера. - М., 1990.
14. Попов А.В. Концептуальні основи менеджменту в США та їх еволюція. - М., 1989.
15. Пригожин А.І. Організації: системи та люди. - М., 1983.
16. Синк Д.С. Управління продуктивністю. Пер. з англ. - М., 1989.
17. Тарасов В.К. Персонал-технологія: добір і підготовка менеджерів. - Л., 1989.
18. Навчальний соціологічний словник з англійськими та іспанськими еквівалентами стрічками. Изд. 4-е, доп. і перераб. / За ред. С.А. Кравченко. - М.: «Екзамен », 2001.

Укладач: Н.В. Самойленко